

աստուածաշունչ և հոգեպատում պատուիրանք անկախազ գոյր ի հսկիեսն յեզուս յանկեանց մեկնասանս Երուսաղեմի եւ որ նովսա շուրջ զԵրուսաղեմս» : Յիշեալը իր նոյն ներածութեան մէջ կ'աւելցնէ նաև թէ քաղկեդոնական խնդրոց պատճառաւ երբ հայ վանականք ցրուեցան ու Հայոց վանքերէն շատերը գրաւուեցան, մաս մը վանականներ գացին Զիթենեաց լեռը, Բեթղեհէմ, Յորդանանի եզերքը, Փորձութեան լեռը, Փրկչի անապատը, Թարրուկան շէրը և Հերմոն՝ որ կը գտնուէր հանդէպ Թարրի, և այլն : Պարզ է թէ սոյն դարուն վերոյիշեալ տեղերուն մէջ արդէն հաստատուած էին հայկական վանքեր և Երուսաղէմէն մեկնողները գնացին հոն ապաստանելու :

Տ. Հ. Թ. Սաւալանեանց իր Պատմ. Երուսաղեմի գիրքին մէջ (Ա. Հատ. էջ 247) կը գրէ թէ Զ. դարէն սկսեալ Պաղեստինի և շրջակայից մէջ Հայոց վանքերը անշքացած կամ գրաւուած էին, բայց մինչև տասն և հինգերորդ դար հայկական մենաստաններ կը գտնուէին Եգիպտոսի, Սինայի և Թարր շեմերու վրայ եւ այլուր : Ասոնց մասին մեր վարդապետներէն մին իր յիշատակարանին մէջ կը գրէ որ 1520 թուականին՝ այցելած էր այդ վանքերուն : Սաւալանեանց ո՛չ յիշատակարանը կը յիշէ և ո՛չ ալ այցելու վարդապետին անունը կուտայ. հաւանական է որ ինքը տեսած ըլլայ այդպիսի յիշատակարան մը. բայց տասնեւհինգերորդ դարուն արդէն Թարրի վանքերը աւերակաց կոյտ մը դարձած էին, ինչպէս նաև իր յիշած միւս վանքերը : 1520ին այցելու վարդապետը աւերակները միայն տեսած կրնայ ըլլալ և հին վանքերուն ու եկեղեցիներուն տեղերը :

Հարիւր տարի վերջ, Գրիգոր վրդ. Դարանազցի իր Ժամանակագրութեան մէջ (էջ 536-540) կը գրէ թէ 1626 ին Ս. Յակոբայ մենակեացներէն մին (իւր բառով ապսալ) Գրիգոր պատրիարք Պարոնտէրին կողմէ նուիրակութեան կը զրկուի Հալէպ ու այդ առթիւ մենակեացը, ինչպէս սովորութիւն ունէր, ուխտի կ'երթայ Թարր լեռը, ուր կը տեսնէ միայն տաճկահաւատ և սեւադէմ պարսիկ մը՝ որ տարիէ մը ի վեր հոն կը մնար : Կը թուի թէ մենակեացը զիրքի տէր մէկն էր, ու կը խօսէր տաճիկ, Քրանք, քանանացի լեզուներն, ինչպէս նաև պարսկերէն : Մենակեացը տեսակցութենէ յետոյ իր յորդորներով քրիստոնեայ դարձոց պարսիկը ու Գրիստոսի Այլակերպութեան խորհուրդը անոր բա-